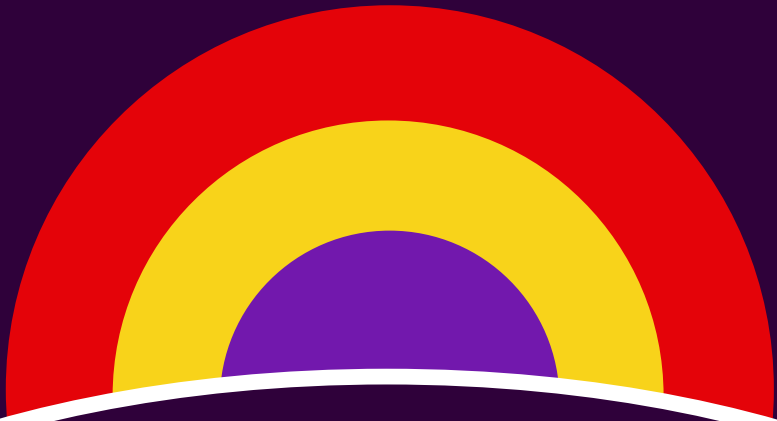

izquierda
ezkerra

Espainiako
Errepublikaren
Konstituzioa

Izquierda-Ezkerra

www.izquierda-etzerra.org

Espainiako Errepublikaren Konstituzioa

**Espainiak, burujabetza baitu, eta Gorte Konstituziogileek
ordezkatuta, Konstituzio hau dekretatu
eta berronetsi du**

✧ **ATARIKO TITULUA** ✧

Xedapen orokorrak

1. Artikulua. Espainia klase guztietako langileen Errepublikak demokratikoa da, Askatasun eta Justizia erregimenean antolatua.

Errepublikaren organo guztien botereak herritik sortzen dira.

Errepublikak Estatu integrala osatzen du, berau Udalen eta Eskualdeen autonomiarekin bateragarria izanik. Espainiako Errepublikaren bandera gorria, horia eta morea da.

2. Artikulua. Legearen aurrean espainiar guztiak berdinak dira.

3. Artikulua. Espainiako Estatuak ez du erlijio ofizialik.

4. Artikulua. Gaztelania da Errepublikaren hizkuntza ofiziala.

Espainiar orok du gaztelania jakiteko eginbeharra eta erabiltzeko eskubidea, Estatuaren legeek probintzia edo lurraldeetako hizkuntzei aitortuko dizkieten eskubideei kalterik egin gabe.

Lege berezietan bestelakorik erabaki ezean, ezin eskatuko zaio inori hizkuntza erregionalik jakitea ez eta erabiltzea ere.

5. Artikulua. Madril da Errepublikako hiriburua.

6. Artikulua. Gerrari uko egiten dio Espainiak nazio politikarako tresna gisa.

7. Artikulua. Nazioarteko Zuzenbidearen arau unibertsalak onartuko ditu Espainiako Estatuak, bere zuzenbide positiboan harrera eginez.

❧ I. TITULUA ❧

Nazio antolakuntza

8. Artikulua. Espainiako Estatuak, bere egungo lurraldearen muga txikiagotu ezinen barruan, probintzietan mankomunaturiko Udalerriek eta autonomia erregimen gisa era daitezen eskualdeek osatuko dute.

Ipar Afrikan haren menpean dauden lurraldeak Botere zentralarekin zuzenean loturiko erregimen autonomoan antolatuko dira.

9. Artikulua. Errepublikako Udalerri guztiak beren eskumenen arloan autonomoak izango dira, eta haien Udalak sufragio unibertsal, berdin, zuzeneko eta isilpekoaren bidez hautatuko dituzte, Kontzeju irekiko erregimenaren arabera dihardutenean izan ezik.

Zuzenean hautatuko dituzte beti Udalek edo Herriak Alka-teak.

10. Artikulua. Udal mankomunatuak osatuko dituzte probintziak, haien erregimena, funtzioak eta politika eta administrazio-helburuei begira xedatuko duten organo kudeatzailea hautatzeko era zehaztuko dituen legearen arabera.

Haien lege-esparruaren barruan sartuko dira egun osatzen dituzten Udalak, legeak, beharrekoez horniturik, onartuko dituen salbuespenetan izan ezik.

Kanariar Uharteetan, gainera, kategoria organiko bakarra osatuko du uharte bakoitzak, Uharteko Abildua lekuan lekuko interes berezien kudeatzailea izango delarik. Probintzietan egokituko zaizkien pareko administrazio-funtzio eta ahalmenak izango dituzte betiere.

Antzeko erregimen baterako aukera izango dute Balear Uharteak.

11. Artikulua. Probintzia batek edo mugakide diren zenbait probintziak, historia-, kultura- eta ekonomia-ezaugarri berdintsuak edukita, adostuko balute eskualde autonomo gisa antolatzea, horrela Espainiako Estatuaren baitan nukleo politiko-administratibo bat osatzeko, 12. artikulua-
ren araberrako Estatutua aurkeztuko dute.

Estatutu horretan, zati batean edo osorik beretu ahal izango dituzte Konstituzio honen 15., 16. eta 18. artikuluetan zehazten diren eskuduntzak, funtsezko Kode honetan zehaztu den prozeduraren bitartez gainerako guztiak edo beste batzuk beretzeko aukera ere bigarren kasu batean zabalik gelditzen delarik.

Uharte-lurraldeen arteko harremanetan ez da mugakidetasuna ezinbesteko baldintzat hartzen.

Behin Estatutua onarturik, lurralde autonomoaren oina-

rrizko legea izango da, eta Espainiako Estatuak hala aitortuko eta babestuko du, bere antolamendu juridikoaren osagai gisa.

12. Artikulua. Lurralde autonomoaren Estatutua onartze-ko, ondoko baldintza hauek bete behar dira:

Udal gehienek proposatzea, edo gutxienez, eskualde horretako hauteskunde-errodaren bi heren biltzen dituzten udalerriek.

Hauteskunde-legeak esan dezakeen prozeduraren bitartez, gutxienez, eskualde horretako erroldan izena emanda daukaten hautesleen bi herenek ontzat ematea. Plebiszituaren emaitza ezezkoa izatekotan, ezingo da autonomia-proposamen berririk egin handik eta bost urte igaro arte.

Gorteek onartzea.

Eskualdeen Estatutuak Kongresuak onartuko ditu, titulu honi egokituak eta, inondik ere, Konstituzioaren aurkako agindurik ez badaukate, eta eskualde-botereari ezin transmiti dakizkiokeen materietan Estatuak egin ditzakeen lege organikoen kontra ez badoaz, 15 eta 16. artikuluetan Gorteei aitortzen zaion ahalmenari kalterik egin gabe.

13. Artikulua. Inolaz ere ez da erregio autonomoen federazioa onartuko.

14. Artikulua. Estatuaren eskumen eskusibokoak dira honako gai hauen legegintza eta betearazpen zuzena:

Herritartasuna eskuratzea eta galtzea, eta konstituzio-eskubide eta eginbeharren erregulazioa.

Elizen eta Estatuaren arteko harremana, eta gurtzen araubidea.

Ordezkaritza diplomatikoa eta kontsularra, eta orokorrean, Estatuaren ordezkariak kanpoan; gerra aldarrikatzea; Bake itunak egitea; Kolonia eta Protektoratuen araubidea, eta nazioarteko harreman mota oro.

Segurtasun publikoaren defentsa erregioez gaineko edo kanpoko gatazketan.

Itsas arrantza.

Estatuaren zorra.

Gudarostea, itsas Armada eta nazioaren Defentsa.

Arantzelen araubidea, Merkataritza Itunak, Aduanak eta merkatu-gaien zirkulazio askea.

Merkataritza-ontzien banderatzeta, haien eskubideak eta etekinak eta itsasbazterren argizatzea.

Estradizio-erregimena.

Auzitegi Gorenaren jurisdikzioa, erregioetako Botereei onartu ahal izango zaizkien eskuduntzetan izan ezik.

Diru-sistema, jaulkitze fiduziariora eta bankuen antolaketa orokorra.

Komunikabideen, aire-lerroen, postaren, telegrafoen, itsaspeko kableen eta irrati-komunikazioaren araubide orokorra.

Uren eta instalazio elektriko baliakuntza, urek erregio autonomotik kanpo kurrutzen dutenean edo energia-garraioa haren lurraldetik irteten denean.

Osasunaren babesa erregioz kanpoko interesen menpean gertatzen denean.

Mugetako polizia, immigrazioa, emigrazioa eta atzerritartasuna.

Estatuaren Ogasun nagusia.

Armen ekoizpenaren eta merkataritzaren fiskalizazioa.

15. Artikulua. Estatuari dagokio legegintza, eta eskualde autonomoei egokitu ahal zaie berorien betearazpena, Gorteen iritziaren arabera, honako gai hauetan:

Zigor-, gizarte-, merkataritza- eta prozesu-legegintza, eta legegintza zibilari dagokionean, ezkontze modua, erregistro eta hipoteken antolaketa, kontratuen araberako obligazioen oinarriak eta pertsona mailako Estatutu erreal eta formalen araubidea, aplikazioa koordinatzeko eta Espainiako legeria zibilen arteko desberdintasunen araberako gatazkak erabakitzeko. Errepublikako Gobernuak begiratuko du gizarte legeen exekuzioa, haien eta une bakoitzean eragina luketen nazioarteko hitzarmenen betetze zehatza bermatzeko.

Jabetza intelektualari eta industria-jabetzari buruzko legeria.

Agiri ofizialen eta dokumentu publikoen eraginkortasuna. Pisuak eta neurriak.

Meatzeen erregimena eta gutxieneko oinarriak mendi, nekazaritza eta abeltzaintza arloetan, aberastasunaren babesean eta ekonomia nazionalaren koordinazioan eragina duten puntu guztietan.

Burdinbideak, errepideak, ubideak, telefonoak eta interes nagusiko portuak, lehenen itzultzea eta zaintza, eta bere gain har lezakeen zuzeneko ekinbidea Estatuaren esku gelditzen direlarik.

Barne osasunerako legeriaren oinarri nagusiak.

Gizarte aseguruaren eta aseguru orokorren erregimena.

Uren eta ibai uretako ehiza eta arrantzaren legeria.

Prentsa, Elkarre, bilera eta ikuskizun publikoen araubidea.

Besterentzeko eskubidea, Estatuak lan berezietarako ahalmena bere esku edukirik betiere.

Naturako aberastasunen eta enpresa ekonomikoen sozializazioa. Legez mugatuko dira Estatuaren eta erregioen jabetza eta ahalmenak.

Zerbitzuak, aire hegazkintza eta irratien zabalkundea.

16. Artikulua. Aurreko bi artikuluetan jaso gabeko gaietan legegintza eskusiboaren eta betearazpen zuzenaren eskumenak eskualde autonomoei egokitu ahal zaizkie, Gorteek onarturiko beraien Estatutuen arabera.

17. Artikulua. Lurralde autonomoetan ezingo da ezein materia arautu tratatu desberdina ezarriz eskualde bertako eta gainerako espainiarren artean.

18. Artikulua. Lurralde autonomoari bere Estatutuan esplizituki aitortzen ez zaizkion gai guztiak Estatuaren kompetenziakoak izango dira, baina honek lege baten bitartez banatu edo eskualdatu ahal izango ditu ahalmen horiek.

19. Artikulua. Estatuak lege baten bitartez zehaztu ahal izango ditu lurralde autonomietako lege-xedapenak egokitu beharko diren oinarriak, tokian tokiko interesen eta Errepublikaren interes orokorraren arteko harmoniak hala eskatuz gero.

Konstituzio Bermeetarako Auzitegiari dagokio beharkizun hau aurrez xedatzea.

Lege hori onartu ahal izateko Gorteetako Diputatuen bi herenek eman beharko dute haren aldeko botoa.

Errepublikaren Oinarrien Legeak arauturiko gaietan, behar dena xedatu ahal izango dute erregioek, lege eta ordenantza baten bidez.

20. Artikulua. Tokian tokiko agintariek bete eta beteaziko dituzte lurralde autonomoetan Errepublikako legeak, aplikazioa erakunde berezien bitartez bideratu behar diren edo testuan kontrako zerbait xedatu den legeen aplikazioan izan ezik. Titulu honetan zehazturikoa beteko da nolana ere.

Araudiak xedatu ahal izango ditu Errepublikako Gobernuak bere legeen exekuzioari begira, bai eta exekuzio hori lurraldeko agintarien eskumena denean ere.

21. Artikulua. Espainiako estatuaren zuzenbidea lurralde autonomoenaren gainetik egongo da betiere, autonomia horiek tokian tokiko Estatuetan eskuduntza eksklusiboa ez duten gai guztietan.

22. Artikulua. Lurralde autonomo bat edo horren zati bat osatzen duen edozein probintziak du bere erregimenari uko egiteko eta Botere zentralari zuzenean loturiko probintzia berriro izateko eskubidea. Erabaki hori hartu ahal izateko, beharrezkoa izango da bertako Udal gehienek hala proposatzea eta probintziako erroldan inskribaturiko hautesleen gutxienez bi herenek onartzea.

II. TITULUA

Herritartasuna

23. Artikulua. Espainiarrak dira:

Espainia barruan edo kanpoan sorturikoak, aita edo ama espainiarra badute.

Espainian atzerriko gurasoengandik sorturikoak, herritartasun espainiarraren aukera legeek arauturiko moduan egiten badute.

Espainian guraso ezezagunengandik sorturikoak.

Herritartasuna lortuko duten atzerritarrak, eta hura gabe Errepublikako edozein herritan auzoko edo hiritar legeen arabera bihurtu direnak.

Gizon espainiarrarekin ezkonduko emakume atzerritarrak bere jatorrizko herritartasunari eutsiko dio edo senarraren hartuko du, legeek nazioarteko hitzarmenen arabera aurrez arauturiko aukeraren bati jarraiki betiere.

Lege batek zehaztuko du atzerrian bizi diren jatorri espainiarreko pertsonen herritartasuna hartzea erraztuko duen prozedura.

24. Artikulua. Espainiartasuna galtzen da:

Atzerriko herri baten aldeko arma-zerbitzuan Espainiako estatuaren baimenik gabe aritzeagatik, edo beste Gobernu baten aldetik aginte edo jurisdikzioaren exekuzioa eskatzen duen lanbideren bat onartzeagatik.

Atzerriko herritartasunen bat berariaz hartzeagatik.

Nazioarteko elkarrekikotasun eraginkor batean oinarrituz eta lege batek zehaztuko dituen baldintza eta tramiteen bitartez, herritartasuna onartuko zaie Portugalen eta Ameriketako herri hispaniarretan, baita Brasilen ere,

sorturiko hiritarrei, hala eskatzen badute eta Espainiako lurreen bizi badira. Ez dute orduan beren jatorrizko herritartasuna galduko eta ez aldatuko.

Bertako legeek ez badute horrelakorik debekutzen eta elkarrekikotasunerako eskubide hori ez onartuagatik ere, herri horietako herritartasuna eduki ahal izango dute espainiarrek beren jatorrizko herritartasuna galdu gabe.

III. TITULUA

Espainiarren Eskubide eta Eginbeharrak

LEHEN KAPITULUA

Banakoan bermeak eta berme politikoak

25. Artikulua. Ezin izango dira pribilegio juridikoaren oinarri: jaioterria, seme-alabatasuna, sexua, klase soziala, aberastasuna, ideia politikoak, eta erlijio-sinesmenak. Estatuak ez ditu noblezia berezitasunik eta titulurik onartzen.

26. Artikulua. Erlijio-erakunde guztiak lege berezi baten menpeko Elkartetzat edukiko dira.

Estatuak, eskualdeek, probintziek eta Udalerriek ez dute ekonomikoki eutsiko, faboratuko ezta lagunduko ere ezein Eliza, Elkarte edo Erakunde erlijioso.

Estatutarioki hiru boto kanonikoez gain, Estatuarekiko obedientzia zilegiatuz gaindikoa beste autoritate batekiko obedientzia boto berezia ezartzen duten.

Ordena erlijiosoak deseginak geratzen dira. Haien ondasunak nazionalizatuak izango dira eta ongintza eta hezkuntza helburuetarako erabiliko dira.

Gainerako Ordena erlijiosoak Gorte Konstituziogile hauek bozkaturiko lege berezi baten menpe egongo dira, oinarri hauen arabera:

Beren jarduerengatik Estatuaren segurtasunerako arrisgarri diren Ordena erlijiosoen desegitea.

Iraun behar duten Ordena erlijiosoen inskripzioa Justizia Ministerioaren menpeko Erregistro berezi batean.

Ordena erlijiosoek, berenez edo bitarteko pertsona bidez, ondasun gehiago eskuratzeko eta mantentzeko ezgaitasuna, salbu, aurretiaz justifikaturik, beren bizileku gisa edo helburu pribatu zuzenak betetzeko erabiltzeko direnean.

Industria, merkataritza edo irakaskuntza arloan aritzeko galarazpena.

Herrialdeko zerga-lege guztiak bete beharra.

Elkarteak dituen helburuen arabera bere ondasunen inbertsioez urtero Estatuari kontua emateko egin beharra. Ordena erlijiosoen ondasunak nazionalizatu ahalko dira.

27. Artikulua. Kontzientzia askatasuna eta edozein erlijio libreki izateko eta praktikatzeko eskubidea bermatzen dira Espainiako lurraldean, moral publikoaren eskakizunei zor zaien errespetua mantenduz beti ere.

Hilerriak jurisdikzio zibilaren menpe egongo dira modu eksklusiboan. Beraietan ezingo da esparru banaketarik egon arrazoi erlijiosoengatik.

Erljio guztiek egin ahalko dituzte beren gurtzak modu pri-

batuan. Gurtzaren adierazpen publikoak, kasu bakoitzean, Gobernuak baimendu beharko ditu.

Ezin izango da inor behartu bere erlijio-sinesmenei buruzko adierazpenak ofizialki egitera.

Erljio-kontzientziak ezin aldaraziko du inoren nortasun zibila edo politikoa. Bestela jokatu da Konstituzio honek Errepublikako Presidentearen edo Ministroen Kontseiluko Buruaren izendapenari begira xedaturikoaren kasuan.

28. Artikulua. Legeak aurrez zigorgarritzat jotako ekin-tzak baizik ez dira zigortu ahal izango. Epaile eskudunak baizik ez du inor epaituko, eta legezko tramiteen arabera betiere.

29. Artikulua. Inor ez da atxilo edo preso hartua izango deliturik ez badu egin. Atxilotu oro aske geratuko da edo epailearen aurrera eramana izango da, atxilo gertatu ondoko hogeita lau orduen barruko epean.

Atxiloketa oro bertan behera geldituko da edo kartzelaratzeari ekarriko du atxilotua epaile eskudunarengana eramanez ondoko hirurogeita bi orduen barruko epean.

Epaile-autu baten bidez zehaztuko da erabakia eta epe horretan berean jakinaraziko zaio interesatuari haren berri. Egoeraren erantzule izango dira beren aginduez artikulua hau hautsiko luketen agintariek, bai eta, jakinik legez kanpo ari direla, agindu horiek gauzatuko lituzketen agenteek eta funtzionarioek ere.

Publikoa izango da lege-hauste hauen kontrako ekinbidea, eta ez da inolako berme edo fidantzarik jarri beharko horretarako.

30. Artikulua. Estatuak ez du lege-hausle politiko-sozialen estradizioa lukeen nazioarteko hitzarmenik izenpetuko.

31. Artikulua. Espainiar oro ibili ahal izango da aske nazio lurrean eta hartan aukeratu ahal izango du egoitza eta etxebizitza, eta inork ezin behartuko du aldatzera, tartean epai baten exekuzioa ez badago.

Orok du emigratzeko edo immigratzeko eskubidea eta legeak ezartzen dituen baino muga gehiagorik ez du izango. Lege berezi batek zehaztu ditu atzerritarrak Espainiako lurretik kanporatzeko bermeak.

Bortxaezina da espainiar orooren edo Espainian bizi den hiritar orooren etxea.

Inor ezin sartu izango da hartan, epaile eskudunaren agindurik gabe. Paper eta pusken erregistroa interesatuaren edo familiako kide baten edo, halakorik ezin bada, herri bereko bi auzokoen presentzian egingo da beti.

32. Artikulua. Era guztietan bermatzen da postaren bortxaezintasuna, epailearen autu batek kontrakoa esaten ez duen bitartean.

33. Artikulua. Nahi duen lanbidea hautatzeko askatasuna du pertsona orok. Industria eta merkataritza askatasuna onartzen da legeek, interes orokorreko arrazoi ekonomiko eta sozialengatik, xedaturiko salbuespen-kasuetan izan ezik.

34. Artikulua. Pertsona orok du bere ideia eta iritziak adierazteko eskubidea, edonolako hedabideak erabiliz, aurretiko zentsuraren menpe egon gabe.

Inolaz ere ezingo da liburu eta egunkarien edizioa bahitu ez bada epaile eskudunaren aginduz. Epai irmorik ez badago, ezin utziko da inongo egunkaria argitaratzeko biderik gabe.

35. Artikulua. Eskakerak egin ahala izango ditu espainiar orok, bere izenean edo talde baten izenean, Botere Publikoen eta agintarien aurrean. Eskubide hau ezin gauzatu da inolako indar arakaturen bitartez.

36. Artikulua. Hogeita hiru urte baino gehiago dituzten sexu bateko zein besteko herritarrek hauteskunde-eskubide berberak izango dituzte legeek ezartzen duten moduaren arabera.

37. Artikulua. Legeen arabera betiere, hiritar oro behartu ahal izango du estatuak zerbitzu zibilak edo militarrek ematera.

Gobernuak hala eskatuta, kontingente militarra zehaztuko dute Gorteek urtero.

38. Artikulua. Bilera baketsu eta armarik gabekoak egiteko eskubidea aitorturik geratzen da.

Lege berezi batek arautuko du bilerak kanpoan egiteko eta manifestazioak burutzeko eskubidea.

39. Artikulua. Espainiarrak giza bizitzaren helburu desberdinetarako libreki elkartu eta sindikatu ahalko dira, Estatuaren legeen arabera.

Sindikatuak eta Elkarteak dagokien Erregistro publikoan inskribatzera behartuta daude, legearen arabera.

40. Artikulua. Espainiar guztiak, sexu bereizkeriarik gabe, enplegu eta kargu publikoetan onargarriak dira beren meritu eta gaitasunen arabera, legeek ezarritako bateraezintasunik ez bada.

41. Artikulua. Legeen arabera bideratuko dira funtzionario publikoen izendapenak, lan-utzialdiak eta erretiroak. Konstituzioak bermatzen du haien postutik kendu ezina. Legeak aurreikusiriko kasuetan baizik ez dira zerbitzutik bereizteak, postutik kentzeak eta lekuz aldatzeak gertatuko.

Ezin higuindu edo jazarriko da funtzionario publikorik bere politika, gizarte edo erlijio ideientatik.

Funtzionario publiko batek, lanean ari dela, bere egitekoetan huts egiten badu beste hirugarren baten kaltean. Estatu edo zerbitzatzen ari den Erakundea izango dira modu subsidiarioan egiteko horiek eraginiko kalteen erantzule, legeak zehaztuko duen bezala.

Elkarte profesionalak eratu ahal izango dituzte funtzionario zibilek, ardurapena duten zerbitzu publikoan interferentziarik sorrarazten ez duten bitartean. Lege batez arautuko dira funtzionarioen Elkarte profesionalak. Elkarte hauek Auzitegien aurrera jo ahal izango dute goiko agintarien erabakien kontra, funtzionarioen eskubideak urratzen badituzte.

42. Artikulua. Gobernuaren dekretuz, bertan behera utzi ahal izango dira osorik nahiz zati batean 29., 31., 34., 38. eta 39. artikulua, nazio-lurralde osoan edo haren zati batean, Estatuaren segurtasunak hala eskatzen duenean, ageriko eta berehalako larritasun-kasuetan

Gorteak bildurik badaude, erabakia ere hartuko dute Gobernuak xedaturiko suspentsioaren gainean.

Itxirik badaude, deitu egingo ditu Gobernuak zortzi eguneko epe gorenean bil daitezen. Deialdirik egiten ez bada, bederatzigarren egunean bilduko dira automatikoki. Gorteak ezin disolbatu egingo dira erabaki hartu baino lehen, bermeek bertan behera dirauten bitartean. Disolbaturik badaude, berehala errendatuko dizkio Gobernuak erabaki horren gaineko kontuak Diputazio Iraunkorrari, 62. artikuluan xedatu bezala. Erabakia hartuko du orduan honek, Gorteen ahalmen berberaz.

Konstituzio-bermeak bertan behera egongo diren epea ez da hogeita hamar egunetik gorakoa izango. Gorteen edo, hala behar badu, Diputazio Iraunkorraren aurreko baime-na beharko da suspentsioaren zeinahi luzapenerako.

Suspentsioaren garaian, Ordena Publikoaren legea bideratuko da bermeak bertan behera egongo diren lurraldean.

Gobernuak inolaz ere ezin kanporatu edo deportatuko ditu, ez eta deserritu ere, espainiarrak, etxetik 250 kilometrotik gorako urruntasunean.

II. KAPITULUA

Familia, ekonomia eta kultura

43. Artikulua. Familia Estatuaren babes bereziaren pean dago. Ezkontza sexu bien eskubide berdintasunean oinarritzen da, eta alde bien akordioz desegin ahalko da, edo ezkontideetako baten eskariz, bidezko kausa argudiatuz kasu honetan.

Gurasoak beharturik daude beren seme-alabak elikatze-
ra, laguntzera, heztera eta eskolatzera. Estatuak bereziki
zainduko du eginbehar hauek betetzen direla eta subsi-
diarioki bere burua behartzen du hauek betearaztera.

Gurasoek ezkontzaz kanpo izaniko seme-alabekiko
ezkontza barruan izaniko seme-alabekin dituzten eginbe-
har berberak dituzte.

Lege zibilek arautuko dute gurasotasunaren ikerketa.

Jaiotze agirietan eta beste edozein seme-alabatasun agi-
ritan ez da jaiotzeen legezkoatasunari edo legezkoatasun
ezari buruzko adierazpenik zehatuko.

Estatuak laguntza eskainiko die gaixoei eta zaharrei, eta
babesa amatasunari eta haurrei, "Genevako Adierazpena"
edo umearen eskubideen taula bere eginez.

44. Artikulua. Herrialdeko aberastasun oro, nornahi dela-
rik ere bere jabea, ekonomia nazionalaren interesen men-
pe dago eta karga publikoei aurre egitea dagokio, Konsti-
tuzioaren eta legeen arabera.

Era guztietako ondasunen jabetza nahitaez desjabetu dai-
teke gizarte-onurako arrazoiak daudenean, betiere kalte-
ordain egokia emanaz, Gorteetan gehiengo absolutuaren
botoak alde eduki dituen lege batek bestela ez dioen bi-
tartean.

Baldintza beretan, sozializatu egin ahal izango da jabe-
tza.

Gizarte premiak hala eskatzen duen kasuetan, naziona-
lizatu ahal izango dira interes komunean eragina duten
zerbitzu publikoak eta ustiakuntzak.

Legez parte hartu ahal izango du Estatuak industria eta
enpresen ustiaketen eta koordinazioan, ekoizpenaren

arrazionalizazioak eta nazio-ekonomiaren interesek hala eskatzen badute.

Inoiz ez ondasunen konfiskazioa zigortzat bideratuko.

45. Artikulua. Haren jabea nornahi izanik ere, Nazioaren kultura altxorra da herrialdeko arte eta historia-aberastasan oro, eta Estatuaren babespean egongo da. Halatan, haren kanporatzea eta besterentzea debekatu ahal izango ditu Estatuak, eta xedatu ere ahal izango ditu babesari begira bidezko jo litzakeen desjabetzeak.

Arte eta historia-aberastasunaren erregistroa antolatuko du Estatuak, egoera hoberenean eutsiz eta haren babesa arreta osoz zainduz.

Berezko edertasunarengatik edo duten arte nahiz historia-balioagatik ikusgarriak diren lekuak ere babestuko ditu Estatuak.

46. Artikulua. Lana, bere agerpen desberdinetan, gizarte-eginbehar bat da eta legeen babesa izango du.

Errepublikak langile orori bermatuko dizkio bizitza duina izateko baldintzak.

Bere gizarte-legegintzak arautuko ditu: gaixotasunagatiko aseguru kasuak, istripuak, derrigorrezko geldialdiak, zahartzarora, baliaezintasuna eta heriotza; emakumeen lana eta gazteena, eta bereziki amatasunaren babesa; lane-guna eta gutxieneko soldata zein familia-soldata; ordainduriko urteko oporrak; espainiar langilearen baldintzak atzerrian; elkarlan erakundeak; produkzioa osatzen duten faktoreen harreman ekonomiko-juridikoa; langileen parte hartzea enpresetako zuzendaritzan, administrazioan eta mozkinetan, eta langileriaren defentsari dagokion oro.

47. Artikulua. Errepublikak nekazaria babestuko du eta helburu horrekin egingo ditu legeak, besteak beste, honako gai eta arlo hauek arautzeko: familia-ondare bahiezina eta inolako zergapetzerik ez duena, nekazaritza-kreditua, uz-tak galtzeagatik izango diren kalte-ordainak, ekoizpen eta kontsumorako kooperatibak, aurreikuste kutxak, nekazaritza eskola praktikoak eta nekazaritza eta abeltzaintzarako esperimentazio-landetxeak, ureztatzerako lanak eta landa eremuetako komunikabideak.

Molde berean babestuko ditu Errepublikak arrantzaleak.

48. Artikulua. Kultura zerbitzua Estatuaren oinarrizko aginpidea da, eta zerbitzu hori eskainiko du eskola bate-ratuaren sisteman lotuak egongo diren hezkuntza erakun-deen bitartez.

Lehen hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa izango da.

Hezkuntza ofizialeko maisuak, irakasleak eta katedradu-nak funtzionario publikoak dira. Katedra askatasuna aitorturik eta bermaturik dago.

Errepublikak legeak egingo ditu ekonomikoki beharrea dauden espainiarrei maila guztietako irakaskuntzara sarrera errazteko, egokitasuna eta bokazioaz beste baldintzak eragin ez diezaien.

Irakaskuntza laikoa izango da, lana bihurtuko du bere jar-duera metodologikoaren ardatz eta giza elkartasunaren idealetan inspiratuko da.

Elizei beren egoitzetan beren doktrinak irakasteko eskubi-dea aitortzen zaie, Estatuaren ikuskatzepean.

49. Artikulua. Estatuari dagokio eskusiboki akademia eta lanbide tituluak ematea. Estatuak zehaztuko ditu horiek lortzeko gainditu beharreko probak eta baldintzak, bai eta ikasketa-agiriak lurralde autonomoetako ikastetxeetatik datozenean ere.

Herri Hezkuntzarako lege batek zehaztuko ditu maila bakoitzerako eskola-adina, eskolatze epeen iraupena, plan pedagogikoen edukia eta ikastetxe pribatuetan irakaskuntza baimendu ahal izateko bete beharreko baldintzak.

50. Artikulua. Eskualde autonomoek irakaskuntza beren hizkuntzan antolatu ahalko dute, beren Estatutuek emandako ahalmenen arabera. Beharrezkoa da gaztelania ikastea, eta berau ere irakaskuntza tresna gisa erabiliko da eskualde autonomoetako lehen eta bigarren hezkuntzako ikastetxe guztietan. Estatuak Errepublikaren hizkuntza ofizialean ari diren maila guztietako irakaskuntza erakundeak eutsi eta sortu ahalko ditu eskualde autonomoetan. Goi ikuskaritza bideratuko du Estatuak nazio-lurralde osoan, artikulua honetan eta aurreko bietan zehazturiko xedapenen betetzea ziurtatzearen.

Estatuak Espainiaren kultura hedapena zaindu eta bultzatuko du Atzerrian, herri hispanoamerikarretan bereziki, ordezkariak eta ikaskuntza eta irakaskuntza etxeak sortuz.

IV. TITULUA

Gorteak

51. Artikulua. Legegintza-ahala herrian datza, eta ahal hori Gorteen edo Diputatuen Kongresuaren bitartez gauzatzen du herriak.

52. Artikulua. Diputatuen Kongresua sufragio unibertsal, berdin, zuzeneko eta isilpekoaren bidez hautaturiko ordezkariekin osatzen da.

53. Artikulua. Diputatu izateko hautagarriak izango dira hogeita hiru urte baino gehiago dituzten Errepublikako herritar guztiak, sexu edo egoera zibilagatik bereizkeriarik gabe, Hauteskunde legeak ezartzen dituen baldintzak betez gero.

Diputatuak, behin hautatuak direnean, Nazioa ordezkatzeko dute. Agintaldiaren legezko iraupena lau urtekoa izango da, hauteskunde orokorrak egin ziren egunetik hasita.

Guztiz berrituko da Kongresua epe hori bukatutakoan. Agintaldia bukatu edo Gorteak disolbatu ondoko hirurogei eguneko epean egin beharko dira hauteskunde berriak. Hauteskunde egunetik, hogeita hamar egun igaroko dira gehienez Kongresua berriro ere bildu arte. Mugarik gabe hautetsi ahal izango dira Diputatuak.

54. Artikulua. Legeak zehaztuko ditu Diputatuen batezintasun kasuak, eta haien sariak.

55. Artikulua. Bortxaezinak dira Diputatuak, beren karguaren jardunean emaniko boto eta iritziengatik

56. Artikulua. Ageriko delitua egin dutelako baizik ez dira Diputatuak atxilotu ahal izango. Berehala jakinaraziko zaio Ganberari edo Diputazio Iraunkorrari atxilotetaren berri. Epaile edo Auzitegi batek Diputatu bat auzipetu behar duela iritzi gero, gogo horren berri jakinaraziko dio Kongresuari, erabaki horren funtsa azaltzeko.

Ganberak gogo horren berri ukan duen egunetik hirurogei egun igaro direnean haren gainean inolako erabakirik hartu ez bada, erregu horri uko egin zaiola ulertu beharko da.

Ondoriorik gabe geratuko da Diputatu baten atxilotze edo auzipetze oro Kongresuak, bildu bada, edo Diputazio Iraunkorrek, bilerak bertan behera daudenean edo Ganbera disolbaturik denean, hala erabaki badu.

Kongresuak edo, arestian aipatu diren kasuetan, Diputazio Iraunkorrek, prozedura oro bertan behera uzteko eskatu ahal izango diote epaileari, epailearen ekinbideak helburutzat hartu duen Diputatuaren parlamentu-agintaldia iraungi arte.

Baliogabetzat joko dira Diputazio Iraunkorraren erabakiak, Kongresuak ondoko hogeitaz bileretako batean ez baditu espresuki berresten.

57. Artikulua. Bere hautetsien hautapenaren balioaz eta gaitasunaz erabakitze eta barne erregimenerako Araudia xedatzeko ahalmena izango du Diputatuen Kongresuak.

58. Artikulua. Deialdia egin beharrik gabe bilduko dira Gorteak urteroko otsail eta urriaren lehen egunetan eta lanean iraungo dute gutxienez hiru hilabetez lehen epealdian eta bi hilabetez bigarrean.

59. Artikulua. Disolbaturiko Gorteak eskubide betean bilduko dira, Estatuaren legezko Botere gisa dagokien ahalmenez, Presidenteak hauteskunde berrietarako deia egiteko obligazioa epearen barruan betetzen ez badu.

60. Artikulua. Legegintzan aitzindari izateko ahalmena dute Gobernuak eta Diputatuen Kongresuak.

61. Artikulua. Baimena eman ahal izango dio Kongresuak Gobernuari Botere Legegilearen eskumenean dauden gaitan legeak Ministro Kontseiluak erabakitako dekretuez egiteko.

Baimen horiek ez dira izaera orokorrekoak izango eta haien arabera xedaturiko dekretuak guztiz egokituko dira Kongresuak gai eta arlo zehatz bakoitzean xedaturiko oinarrietara.

Kongresuak horrela xedaturiko dekretuak ezagutzeko eskatu ahal izango du, berak xedaturiko oinarrietara egokitzen diren ala ez iritzi ahal izateko.

Modu honetan lan eginik, inolaz ere ez da gastu-emendiorik onartuko.

62. Artikulua. Gorteen Diputazio Iraunkorra izendatuko du Kongresuak bere baitan. 21 ordezkari izango ditu gehenez eta alderdi politikoen ordezkariak bilduko ditu, kopuru-indarren arabera.

Diputazio honek Kongresuko Burua izango du Presidente, eta honako kasu hauetan jardungo du:

42. artikuluan aurreikusitako konstituzio-bermeak bertan behera geratu direnean.

Konstituzio honen 80. artikuluan dekretu-legeen arloan

aipatzen diren kasuetan. Diputatuen atxilotze eta auzipezte kasuetan. Ganberaren Araudian egokitu zaizkion gainerako gai eta arloetan.

63. Artikulua. Kongresuan ahotsa izango dute Ministro Kontseiluko Buruak eta Ministroek, Diputatu ez badira ere.

Ezin uko egingo diote Kongresuan azaltzeari, Ganberak hala eskatuz gero.

64. Artikulua. Kongresuak zentsura-botoa erabaki ahal izango du Gobernuaren edo haren Ministroren baten kontra.

Karguan dauden berrogeita hamar Diputatuen sinadura beharko dira gutxienez Kongresuak zentsura-botoa, behar bezala arrazoitua eta idatziz aurkeztua, erabaki ahal izateko.

Diputatu guztiei jakinaraziko zaie proposamen hori eta aurkeztu ondoren bost egunek igaro beharko dute gutxienez eztabaidatu eta bozkatu ahal izateko.

Gobernua edo Ministroa ez da dimisioa aurkeztera beharturik izango zentsura-botoa Ganbera osatzen duten Diputatuen gehiengo absolutuaren babesa jaso ez duenean.

Berreberak hartuko dira kontuan zentsura-botoa zeharka dakarkeen beste edozein proposamenen aurrean.

65. Artikulua. Espainiak berretsi eta Nazioen Elkartean inskribatu diren Nazioarteko Hitzarmen guztiak hartuko dira Espainiako legeriaren berezko osagarritzat, nazioarteko lege izaera dutenean. Egokitu egingo da legeria espainiarra haietan xedatzen denera.

Estatuaren antolamendu juridikoan eragina duen nazioarteko hitzarmen bat berretsi ondoren, luze gabe aurkeztuko dizkio Gobernuak Diputatuen Kongresuari egin beharrekoak egiteko behar diren lege-proiektu guztiak.

Ezin xedatuko da Hitzarmen horien aurka letorkeen legerik, hitzarmen horiek aurrez eta haietan zehazturiko prozeduraz ez badira sakatu.

Gorteek berretsi beharko dute salaketarako ekimena.

66. Artikulua. Bere erabakiaren menpean ezarri ahal izango ditu herriak Gorteek bozkaturiko legeak, "erreferendum" bidez. Erreferenduma egiteko eskatu beharko dute horretarako hautesle guztien %15ek.

Ezin izango dira baliabide honen helburu Konstituzioa, haren lege osagarriak, Nazioen Elkartean inskribaturiko Nazioarteko Hitzarmenen berrespena, erregioetako Estatutuak eta zerga-legeak.

Ekimenerako eskubidea gauzaturik, lege-proposamen bat aurkeztu ahal izango du herriak, hautesleen gutxienez %15ek hala eskatuz gero.

Lege berezi batek arautuko ditu "erreferendumaren" eta herri ekimenaren prozedura eta bermeak.

 V. TITULUA **Errepublikako Presidentzia**

67. Artikulua. Errepublikako Presidente Estatuko Burua da eta Nazioa pertsonifikatzen du.

Legeak zehaztuko ditu haren hornikuntza eta ohoreak, haren agintaldian zehar ezin aldatuko direnak.

68. Artikulua. Errepublikako Presidente elkarrekin hautatuko dute Gorteen eta diputatuak adina izango diren konpromisarioek.

Konpromisarioak sufragio unibertsal, berdin, zuzeneko eta isilpekoaren bidez hautatuko dira legeak ezartzen duen prozeduraren arabera.

Konstituzio Bermeen Auzitegiari dagokio konpromisarioen botereak aztertzea eta onartzea.

69. Artikulua. Errepublikako Presidente izateko hautagarriak izango dira soilik beren eskubide zibil eta politikoen erabilera osoa duten berrogei urte baino gehiagoko espainiar herritarrak.

70. Artikulua. Ez dira hautagarriak izango ezta hautagai gisa proposatuko ere:

Jardunean edo erreserban dauden militarrek, ezta militar erretiratuak ere egoera horretan gutxienez hamar urte ez badaramatzate behintzat.

Ezein herrialdetako errege-familiako kideak, edo errege ohi familiakoak, zeinahi delarik ere kide horien eta familiako buruaren artean dagoen senidetasun maila.

71. Artikulua. Errepublikako Presidentearen agintaldiak sei urte iraungo ditu.

Errepublikako Presidentea ez da berraukeratu ahal izango aurreko agintaldiko sei urteak igaro aurretik.

72. Artikulua. Handikiro bilduriko Gorteen aurrean hitz emango du Errepublikako Presidenteak leial izango dela Errepublikari eta Konstituzioari.

Hitz eman ondoren hasitzat hartuko da presidentearen agintaldi berria.

73. Artikulua. Presidentearen agintaldia iraungi baino hogeita hamar egun lehenago egingo da Errepublikako Presidente berriaren hautespen-ospakizuna.

74. Artikulua. Errepublikako Presidentea aldi batez ezin durik edo kanpoan badago, Gorteen Presidenteak hartuko du, jardunean, haren ordea, eta Kongresuko Presidenteordeak hartuko du, aldi berean, harena. Era berean, jardunean hartuko du Parlamentuko Buruak Errepublikako Presidentearen ordea, Presidentetza hori hutsik geratuz gero. Kasu horretan, Presidente berriaren hautapenerako deia egingo da zortzi eguneko epe luzaezinean, 68. artikuluan xedaturikoari jarraiki, eta deialdiaren ondoko hogeita hamar eguneko epearen barruan hautatuko da presidente berria.

Errepublikako Presidentea hautatzeko dagoenean, beren ahaletan daude betiere Gorteak, disolbaturik egon arren.

75. Artikulua. Errepublikako Presidenteak libreki izendatu eta kenduko du Gobernuko Presidentea, eta, azken ho-

nen proposamenez, izendatu eta kenduko ditu Ministroak. Ezinbestez kendu beharko dira Gorteen konfiantza argi eta garbi ukatzen badiete.

76. Artikulua. Errepublikako Presidenteari dagokio halaber:

Gerrara dei egitea, ondoko artikuluko betekizunen arabera, eta bakea sinatzea.

Enplegu zibilak eta militarrek egokitzea eta lanbide-titulak ematea, lege eta araudien arabera.

Bere sinaduraz, unean uneko Ministroak aurkezturiko dekretuak baimentzea, Gobernuaren aurreko akordioaz. Erabaki ahal izango du Presidenteak dekretu-proiektuak Gorteetara eramatea, indarrean dagoen lege baten kontra daudela uste badu.

Nazioaren batasunaren eta segurtasunaren defentsak eskatuko dituen premiazko neurriak agintzea, Gorteei haien kontuak berehala emanaz.

Edozein gairen gaineko Nazioarteko Itun eta Hitzarmenak negoziatzea, sinatzea eta berrestea, eta haien betetzea nazio-lurralde osoan begiratzea.

Gorteen onartu ezik, ez dute izaera politikoko, merkataritzakoek, Ogasun publikoari edo, banan-banan harturik, hiritar espainiarrei zergapetzea dakarkieten hitzarmenek eta, oro har, exekuzioan lege mailako neurriak eskatzen duten hitzarmenek Nazioa behartuko.

Urtebeteko edo, egoera berezien kasuan, hemezortzi hilabeteko epean eramango dira Lanaren Nazioarteko Erakundearen hitzarmen-proiektuak Gorteetara, onartu diren Konferentziaren amaiera-egunetik kontatzen hasita. Parlamentuak onartu eta gero berretsiko ditu Errepu-

blikako Presidenteak, eta berrespen horren berri jakinaraziko zaio, erregistroari begira, Nazioen Elkarteari.

Elkartearen Itunaren 18. artikuluari jarraiki, Nazioen Elkartean erregistratu beharko dira halaber Espainiak berretsi dituen gainerako nazioarteko Itun eta Hitzarmenak, haietan aurreikusitako ondorioei begira.

Ez dute Nazioa behartuko isilpeko Itunek eta Hitzarmenek, ez eta zeinahi Itun edo Hitzarmenen isilpeko klausulek ere.

77. Artikulua. Errepublikako Presidenteak ezin du gerrarako inolako deialdirik egin, ez bada Nazioen Elkartearen Itunean aurreikusitako baldintzetan, ez eta gerra-izaerarik ez duten defentsa-bitarteko eta Espainia parte den eta Nazioen Elkartean erregistraturik dauden nazioarteko hitzarmenen arabera epaiketa, baketze eta bitartekaritza prozedura guztietarako biderik gabe gelditu aurretik ere. Nazioak beste herri batzuekiko baketze eta bitartekaritza hitzarmen berezi batzuen bidez loturak baditu, horietan bideratuko dira une oroz Hitzarmen Orokorren kontrakarean ez datozen puntu guztietan.

Aurreko baldintzak betetzez geroz, lege baiten bidezko baimena lortu behar du Errepublikako Presidenteak gerrarako deia egin ahal izateko.

78. Artikulua. Errepublikako Presidenteak ezin adieraziko du Espainiak Nazioen Elkartearen utziko duelakoa, ez badu Elkartea horren Itunean zehazten den lehengotasunaz iragarri. Gorteek gehiengo absolutuaz bozkaturiko lege berezi baten baimena beharko du nolahi ere horretarako.

79. Artikulua. Gobernuak hala eskatuta, beharreko dekretuak, araudiak eta aginduak bideratuko ditu Errepublikako Presidenteak legeen exekuzioari begira.

80. Artikulua. Kongresua bildurik ez delarik, Presidenteak, Gobernuak aho batez hala eskatuta eta Diputazio Iraunkorraren bi herenen aldeko botoez, dekretuz erabaki ahal izango du Gorteek berentzat dituzten gaitan, premiazko erabakia behar den kasu guztiz berezietan, edo Errepublikaren babesak hala eskatzen duenean. Horrenbestez xedaturiko dekretuak behin-behinekoak baizik ez dira izango, eta Kongresuak gai horren gainean erabakia hartu edo legeztatu bitartean baizik ez dira indarrean egongo.

81. Artikulua. Errepublikako Presidenteak egoki deritzon guztietan Kongresua ezohiko izaeraz biltzeko deia egin ahalko du.

Errepublikako Presidenteak Kongresuaren ohiko bilerak eten ahalko ditu legegintzaldi bakoitzean, soilik hilabetez lehen aldian eta hamabost egunez bigarrenean, 58. artikulua xedaturikoa betetzen den bitartean.

Errepublikako Presidenteak Gorteak desegin ahalko ditu gehienez bi hilabetez bere agintaldian, egoki deritzon, baldintza hauen arabera:

Arrazoituriko dekretuagatik.

Desegite dekretuarekin batera hauteskunde berrien deialdia aurkeztuz hirurogei eguneko gehienezko epean.

Bigarren desegitea gertatzekotan, Gorte berrien lehen ekintza aurreko Gorteen desegite dekretuaren beharra aztertzea eta ebaztea izango da. Gorteen gehiengo abso-

lutuak desegite dekretu horren aurkako bozka emango balu, horrek Presidentea kargutik kentzea lekarke.

82. Artikulua. Agintaldia bukatu aurretik kendu ahal izango da Presidentea kargutik.

Kongresua osatzen duten diputatuen gutxienez hiru bos-tenen proposamenaren ondorioa izango da kargutik kentzeko ekimena, eta ordutik aurrera ez du Presidenteak zegozkion egitekoetan jarduteko aukerarik izango.

Zortzi eguneko epean egingo da konpromisarioen hautapenerako deia Presidentearen hautapenerako aurreikusitako eran. Gorteetan bildurik erabakiko dute konpromisarioek Gorteek eginiko proposamenaren gainean.

Biltzarrak kargutik kentzearen alde bozkatzuz gero, disolbatu egingo da Kongresua. Bestela, Biltzar horrek berak hautatuko du presidente berria.

83. Artikulua. Kongresuak ontzat harturiko legeak aldarrikatuko ditu Presidenteak, hamabost eguneko epean, ontzat hartzeko erabakia jakinarazi zaion egunetik aurrera kontatuta.

Kongresuak emaniko botoen bi herenek legea premiazkotzat jotzen badute, berehala aldarrikatuko du Presidenteak lege hori.

Premiazkotzat jo ez diren legeak aldarrikatu baino lehen, mezu arrazoitu baten bidez eskatu ahal izango dio Presidenteak Kongresuari, berriro ere eztabaidatuak izan daitezela. Boto-emaileen bi herenek berriro alde bozkatzea erabakiko balute, ezinbestez aldarrikatu beharko lituzke Presidenteak.

84. Artikulua. Hutsak eta eraginik gabeak izango dira Presidentearen ekintzak eta aginduak, Ministro batek ez baiditu babesten eta berresten.

Erantzukizun penalaren pean geratuko da agindu horien exekuzioa.

Errepublikako Presidentearen ekintzak eta aginduak babesten eta berresten dituzten Ministroek erantzukizun politiko eta zibili osoa izango dute, eta parte izango dira halaber ondorioz etor litekeen erantzukizun kriminalean.

85. Artikulua. Errepublikako Presidente bere konstituzio-obligazioen delitu-hausteen erantzulea izango da maila kriminalean.

Kongresuak, diputatuen hiru bostenek hala eskatuz gero, erabaki ahal izango du Errepublikako Presidente Konstituzio Bermeen Auzitegiaren aurrera eramatea.

Kongresuak salaketari eusten badio, Auzitegiak erabakiko du salaketa onartzen duen ala ez. Hala gertatuz gero, kargutik kanpo gertatuko da Presidente ezbairik gabe, eta beste bat hautatu beharko da, kausak bere tramiteetan dirauen bitartean.

Salaketa onartzen ez bada, disolbatu egingo da Kongresua eta hauteskunde berrietarako deia egin.

Konstituzio izaerako lege batek zehaztuko du Errepublikako Presidentearen erantzun kriminala eskatzeko prozedura.

❧ VI. TITULUA ❧

Gobernua

86. Artikulua. Kontseiluko Presidenteak eta Ministroek osatzen dute Gobernua.

87. Artikulua. Ministroen Kontseiluko Presidenteak zuzentzen eta ordezkatzeko du Gobernuaren politika orokorra. 70. artikuluan Errepublikako Presidentetzarako zehaztu diren bateraezintasun berberak dute honetan ere eragina. Ministroen kargu daude ministerio-sailei dagozkien zerbitzu publikoen goi-zuzendaritza eta kudeaketa.

88. Artikulua. Kontseiluaren presidenteak hala eskatuta, arlo jakinik gabeko Ministro bat edo gehiago izendatu ahal izango du Errepublikako Presidenteak.

89. Artikulua. Gorteek zehaztuko duten hornikuntza edukiko dute Gobernuako kideek. Beren egitekoetan ari direlarik, ezin izango dute beste lanbiderik eta ez dute zuzenean nahiz zeharka inongo eta inolako enpresatan edo elkarte pribatutan parte hartuko.

90. Artikulua. Ministro Kontseiluari dagokio, nagusiki, Parlamentuaren erabakimenean ezarriko diren lege-proiektuak lantzea, bai eta dekretuak xedatzea, arautzeko ahalmena eta interes publikoko afera guztiez eztabaidatzea ere.

91. Artikulua. Kongresuaren aurrean erantzun beharra daukate Kontseiluko kideek: Gobernuaren politikaz, kontseiluko partaide gisa, eta ministro-gestioaz, beren izenean.

92. Artikulua. Kontseiluko Presidentea eta Ministroak erantzule dira, halaber, ordenamendu zibilean eta kriminalean, Konstituzio eta legetan bidera litzaketen hausteengatik.

Delitua badago, salaketa bideratuko du Kongresuak Konstituzio Bermeen Auzitegiaren aurrean, legeak zehaztuko duen eran.

93. Artikulua. Lege berezi batek arautuko ditu Administrazio, Gobernu eta Gorteen aholkularitza eta antolakuntza ekonomikorako erakundeen sorrera eta jardunbidea.

Erakunde horien artean egongo dira Errepublikaren goi aholkularitzarako erakunde bat, Gobernu eta Administrazio arazoei begira. Aipaturiko legeak arautuko ditu haren osaketa, eskuduntzak eta funtzionamendua.

VII. TITULUA

Justizia

94. Artikulua. Justizia Estatuaren izenean administratzen da.

Errepublikak ekonomikoki beharrea dauden auzilariei Justiziaren doakotasuna ziurtatuko die.

Epaileak independenteak dira beren funtzioan. Legearen menpe besterik ez daude.

95. Artikulua. Egun dauden jurisdikzio guztiak hartuko ditu Justizia Administrazioak, eta beharreko legeen bitartez arautuko dira.

Delitu militarretara, arma-zerbitzuetara eta Institutu armatu guztien diziplinara mugatuko da jurisdikzio penal militarra.

Ez da pertsonen edo lekuen arabera foro berezirik ezarriko.

Salbuespena da gerra-egoera, Ordena Publikorako legearen arabera.

Bertan behera gelditzen dira Ohorezko Epaitegi guztiak, hala zibilak nola militarrek.

96. Artikulua. Estatu Buruak izendatuko du Auzitegi Goreneko presidentea, legeak zehaztutako eran osatuko den Biltzarraren proposamena kontuan harturik.

Auzitegi Goreneko presidente karguaren jabe izateko hauxe baizik ez da behar izango: espainiarra, berrogei urtetik gorakoa eta Zuzenbidean lizentziatu izatea.

Gainerako epaile-funtzionarioentzat zehaturiko ezintasunak eta bateraezintasunak izango ditu.

Hamar urtez luzatuko da haren magistraturak.

97. Artikulua. Berezkoetz gainera, honako ahalmen hauek izango ditu Auzitegi Goreneko presidentek:

Erreforma judizialerako eta prozedura kodeetarako legeak prestatu eta proposatuko dizkie Ministroari eta Parlamentuko Justizia Batzordeari.

Abokatutzan ari ez direnen artean, epaile, magistratu eta funtzionario fiskalen maila-goratzeak eta leku-aldatzeak proposatuko dizkio Ministroari, proposamen hori Gobernu Aretoarekin eta legeak xedatuko dituen aholkulari juridikoekin hitzartutakoan.

Auzitegi Goreneko presidentek eta Errepublikako Fiskal

Nagusiak ahoz eta botoz hartuko dute etengabe parte Parlamentuko Justizia Batzordean, gorabehera horrengatik Ganberako kide ez badira ere.

98. Artikulua. Epaileak eta magistratuak ezin jubilatuz, baztertu eta egitekoetatik aldenaraziko dira, ez eta beren postuetatik kendu ere, ez bada legeek diotenaren arabera. Beharreko bermeak xedatuko dituzte lege horiek Auzitegian independentzia benetakoa izan dadin.

99. Artikulua. Auzitegi Gorenaren aurrean kargu hartu ahal izango da epaile, magistratu eta fiskalek beren egitekoetan edo haien ondorioz eduki lezaketen erantzukizun zibila eta kriminala, eta Epaimahai berezi bat antolatuko da horretarako. Legeak arautuko du haren izendapena, gaitasuna eta independentzia. Baztertu egiten da honetatik epaile karreratik kanpoko udal epaile eta fiskalen erantzukizun zibila eta kriminala.

Konstituzio Bermeen Auzitegiak baizik ez die kargu hartu ahal izango Auzitegi Goreneko eta Errepublikako Fiskaltzako presidente eta magistratuei beren erantzukizun kriminalarengatik.

100. Artikulua. Justizia Auzitegi batek ustez Konstituzioaren kontrako lege bat aplikatu behar duenean, bertan behera utziko du prozedura eta kontsultan zuzenduko da Konstituzio Bermeen Auzitegira.

101. Artikulua. Errekurtsoak aurreikusiko ditu legeak Administrazioak arauzko ahalmenen arabera bideraturiko ekintzen edo luzaturiko xedapenen legezkotasun ezaren

kontra, baita eta Administrazioak arautik kanpo bideraturiko ekintzen kontra ere, boterekeriatzat hartuak direnean.

102. Artikulua. Parlamentuak baizik ez ditu amnistiak erabakiko. Ez da indultu orokorrik emango. Banakoak emango ditu Auzitegi Gorenak epai-emailearen, Presondegi Batzordeko fiskalaren edo alde baten proposamenari bidea eginez.

Delitu guztiz larrietan, Errepublikako Presidenteak izango du indultatzeko aukera, Gobernu arduradunaren proposamenari bidea eginez eta Auzitegi Gorenak aurrez prestatuturiko txostena kontuan hartuz.

103. Artikulua. Justizia Administrazioan hartuko du parte herriak Zinpekoen Epaimahaiaren instituzioaren bitartez. Lege berezi batek zehatuko ditu haren antolakuntza eta jarduna.

104. Artikulua. Legeen betetze zehatza eta gizartearen interesa zainduko ditu Fiskaltzak.

Gorputz bakar bat osatuko du eta Justizia Administrazioaren independentzi berme berak izango ditu.

105. Artikulua. Premiazko Auzitegiak antolatuko ditu legeak gizabanakoen bermeen babeserako eskubidea gauzatzearren.

106. Artikulua. Espainiar orok du kalte-ordainak jasotzeko eskubidea epailearen oker batengatik edo funtzionario judizialek beren karguen araberako egitekoetan egin li-

tzaketen delituengatik, legeek zehaztuko dutenaren araber.

Kalte-ordainen erantzulea izango da Estatua modu subsidiarioan.

❧ VIII. TITULUA ❧

Ogasun Publikoa

107. Artikulua. Gobernuaren egitekoa da Aurrekontuen proiektua prestatzea; Gorteena hura onartzea. Urteroko Urriaren lehengo hamabostaldian aurkeztuko die Gobernuak Gorteei Estatuak hurrengo ekitaldi ekonomikoan baliatuko dituen Aurrekontu orokorren proiektua.

Urte batez egongo da indarrean Aurrekontu hori.

Hurrengo urte ekonomikoko lehen eguna baino lehen bozkatu ez bada, hiruhilabetetan luzatuko da azken Aurrekontuaren indarraldia. Luzapen hauek inoiz ez dira lau baino gehiago izango.

108. Artikulua. Gorteeek ezin aurkeztuko dute Aurrekontuaren proiektuko artikuluetan edo kapituluetan kreditu-emendiorik ekar lezakeen zuzenketarik, ez bada kide guttien hamarren baten sinadurarekin.

Kongresuko gehiengo absolutuaren alde botoa beharko da Aurrekontua onartzeko.

109. Artikulua. Aurrekontu bakar bat baizik ez da izango urte ekonomiko bakoitzean, eta hartan zehaztuko dira, ohiko sarrerak eta gastuak.

Premia larriak hala behartuta, Aurrekontu berezi bat bi-

deratu ahal izango da, Kongresuko gehiengo absolutuak hala erabakitzen badu.

Urtero emango zaizkio Estatuko kontuak Errepublikako Kontuen Auzitegiari, balioets ditzan. Bere erabakiak direnak direla, Gorteei jakinaraziko dizkie Kontuen Auzitegiak bere iritziz ministerioetan izaniko arau-hausteen edo erantzukizunen berri.

110. Artikulua. Gorteen botoa jaso eta indarrean hasiko da Aurrekontu orokorra. Beraz, indarrean egoteko ez du Estatu Buruak aldarrikatzerik behar.

111. Artikulua. Aurrekontuak zehaztuko du Gobernuak urte ekonomikoaren barruak jaulki ahal izango duen zor higikorra, Aurrekontuaren legezko bizitzan iraungiko dena.

112. Artikulua. Aurreko artikuluan xedaturikoa izan ezik, Gobernuari maileguan diru-kopuruak hartzeko baimena emango duen lege orok beharko ditu mailegurako, baita interes tipo nominala ere, eta, halakorik bada, Zorraren amortizaziorako baldintzak zehaztu.

Gobernuari arlo honetan emaniko baimenen zehaztapenak baldintzetara eta negoziazio modura mugatuko dira, Gorteen hala jokatzeari bidezko irizten badiote.

113. Artikulua. Aurrekontuak ez dio Gobernuari inolako baimenik emango gastuan zehazturiko kopuru absolutua gainditzeko, gerraren kasuan ez bada. Beraz, ezin bideratuko dira zabalgarri deitu kredituak.

114. Artikulua. Gastuen estatuan zehaztuko diren kredituak zerbitzu bakoitzari egokituriko balio gorenak dira, eta Gobernuak ezin aldatu edo gaindituko ditu. Salbuespen gisa, Gorteak bildurik ez daudenean, bere ardurapean emana ahal izango ditu Gobernuak kredituak edo kreditu osagarriak, honako kasu hauetakoren batean:

Gerrarako edo gerra saihesteko.

Ordena publikoan nahaste larriak edo haien arrisku bizia. Hondamendi publikoak.

Nazioarteko konpromisoak

Lege berezien bitartez bideratuko dira kreditu hauek.

115. Artikulua. Inork ez du Gorteen edo legez horretarako baimena duten Erakundeek bozkatu ez duten zergarik ordaindu behar.

Indarrean dauden legeen arabera, baimendutzat joko dira kontribuzio, zerga eta tasen kobrantza, eta salmentak eta kreditu-operazioak, baina ezin eskatuko zaizkio inori eta ezin bideratuko dira inolaz ere aurrez Aurrekontuaren sarreraren estatuan baimendu ez badira.

Halarik ere, baimendutzat joko dira aurreko administrazio-operazioak, legeen bidez ordenatuak.

116. Artikulua. Hala jokatzeari beharrezkotzat joz gero, Aurrekontuen legeak aintzat hartuko duen.

Aurrekontuaren exekuzioan bideratuko diren arauak bai zik ez ditu zehaztuko.

117. Artikulua. Lege batek baimendu behar du Gobernuaren Estatuen jabetzez arduratzeko eta Nazioaren kreditua-

rik ez du izango arau hau hautsiko duen operazio orok eta ez du Estatua ekar litzakeen amortizazioa eta interesak ordaintzera behartuko.

118. Artikulua. Estatuaren babespean dago Zor Publikoa. Interesak eta kapitalak ordaintzeko behar diren kredituak Aurrekontuaren gastuen estatuan zehazturik daudela ulertuko da beti, eta ez dira eztabaidagai izango, haien jaulkipena onartzen duten legetara xuxen egokitzen diren bitartean. Berme berberak izango ditu, oro har, zuzenean edo zeharbidez Altxorraren erantzukizun ekonomikoa dakarkeen operazio oro, legeen aurrean hipotesi berean egonez gero.

119. Artikulua. Honako arau hauetara egokituko da Amortizaziorako Kutxarako bidea zabalduko duen lege oro: Autonomia osoa emango dio Kutxari kudeaketarako. Zehatz-mehatz izendatuko ditu hornikuntzarako izango dituen baliabideak. Kutxaren baliabideak eta kapitalak ezin bideratuko dira Estatuaren beste helburu batera. Amortizaziorako aintzat harturiko Zorra edo Zorrak zehaztuko du/ditu. Ogasun Ministroaren onarpena beharko du Kutxaren urteko aurrekontuak indarrean hasi ahal izateko. Errepublikako Kontuen Auzitegiari emango zaizkio kontuak. Balioespen horren emaitzen berri izango dute Gorteeak.

120. Artikulua. Ekonomiaren kudeaketaren erakunde ikuskatzailea da Errepublikako Kontuen Auzitegia. Gorteen menpean jardungo du zuzenean eta haien funtzioak beteko ditu, ordezkari gisa, Estatuaren kontuen ezagutzan

eta amaierako onarpenean.

Lege berezi batek arautuko ditu haren antolakuntza, ahalmena eta funtzioak. Konstituzio Bermeen Auzitegiaren erabakimenaren menpean geldituko dira beste erakundeekin izan litzakeen gatazkak.

IX. TITULUA

Konstituzioaren Bermeak eta eraldaketa

121. Artikulua. Jurisdikzioa Errepublikaren lurralde osoan izango duen Konstituzio Bermeen Auzitegi bat sortzen da. Honako arlo eta gai hauetan izango du ahalmena:

Legeen konstituzionaltasun ezaren aurkako errekurtoa. Gizabanakoen bermeen aldeko babes-errekurtoa, beste agintari batzuen aurreko erreklamazioak ondorioz eka-
rri ez duenean.

Lege-ahalmenen arteko gatazkak, eta Estatuaren eta erregio autonomoen eta horien artean sor litezkeenak.

Gorteekin batera Errepublikako Presidente hautatzen duten konpromisarioen ahalmenen azterketa eta onarpe-
na.

Estatu Buruaren, Kontseiluko Presidentearen eta Ministroen erantzukizun kriminala.

Auzitegi Goreneko presidente eta magistratuen eta Errepublikako Fiskalaren erantzukizun kriminala.

122. Artikulua. Auzitegi honetako kideak izango dira: Presidente bat, Parlamentuak hautatua, Diputatua edo ez. Errepublikako Goi Aholkularitza Gorputzeko presidentea, 93. artikuluan aipatzen dena.

Errepublikako Kontuen Auzitegiko presidentea.

Bi Diputatu, Gorteek libreki hautatuak.

Espainiako Erregioen ordezkari bana, legeak zehaztuko duen bezala hautatua.

Errepublikako Abokatu Kolegio guztiek bozketan hautaturiko bi kide.

Zuzenbide Fakultateko lau irakasle, Espainiako fakultatu guztietan prozedura berberaz hautatuak.

123. Artikulua. Gai dira Konstituzio Bermeen Auzitegiaren aurrera jotzeko:

1. Fiskaltza

2. Epaileak eta auzitegiak 100. artikulua kasuan.

3. Errepublikako Gobernuak.

4. Espainiako Erregioak.

5. Pertsona oro, banaka nahiz taldeka, zuzenean iraindu ez badute ere.

124. Artikulua. Gorteek bozkaturiko lege organiko berezi batek zehaztuko ditu Auzitegiko kideen ukiezintasunak eta pribilegioak eta 121. artikulua aipagai dituen errekurtsioen hedadura eta ondorioak.

125. Artikulua. Eraldatu ahal izango da Konstituzioa:

Gobernuaren proposamenari bide eginez.

Parlamentuko kideen laurdenak hala eskatuta.

Nolanahi ere, kendu, aldatu edo erantsi behar den/diren artikulua/artikuluak zehaztuko du/ditu proposamenak.

Lege baten tramiteak izango dira harenak, eta karguan dauden Diputatuen bi herenen aldeko botoa beharko ditu

Konstituzioaren aurreneko lau urteetan eta gehiago absolutua ordutik aurrera.

Eraldaketaren beharra modu horretan onartu denean, automatikoki disolbatuko da Kongresua eta hauteskunde berrietarako deia egingo da ondoko hirurogei eguneko epearen barruan.

Horrenbestez hautatu den Ganberak, Biltzar Konstituziogile bilakatu eta proposaturiko eraldaketaz erabakiko du. Ohiko Gorteen moduan jardungo du ondoren.

XEDAPEN IRAGANKORRAK

Lehena.

Errepublikako lehen Presidentea hautatuko dute, isilpeko bozketan, egungo Gorte Konstituziogileek. Errepublikako Presidentea aldarrikatu ahal izateko, karguan dauden Diputatuen gehiago absolutua beharko du hautagai batek.

Hautagaietako bakar batek ere ez badu botoen gehiago absolutua lortzen, beste botazio bat egingo da eta bozka gehien lorturiko hautagaia izendatuko dute Errepublikako Presidente.

Bigarrena.

Joan den abuztuaren 26ko legeak, Erantzukizunen Batzordearen ahalmenak zehazten dituenak, konstituzio-izaera iragankorra izango du egokitu zitzaion egitekoa burura-

tu arte. Joan den urriaren 21ekoak konstituzio-indarrean iraungo du era berean egungo Gorte Konstituziogileek iraun bitartean, hauek lehenago espresuki indargabetzen ez badute.

Halatan, Gorte Konstituziogileen ordeztan agintzen diet espainiar guztiei, agintari nahiz partikularrei, Konstituzio honi euts diezaioten eta eutsaraz dezaten, Errepublikaren funtsezko arau den aldetik.

***Gorte Konstituziogileen Jauregia,
mila bederatziehun eta hogeita hamaikako
abenduaren bederatzian***

